

รูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อเสริมสร้าง
พลังทางสังคมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 33 จังหวัดสุรินทร์*

MODEL AND MECHANISM TO PROMOTE GENDER EQUALITY IN ORDER
TO SOCIAL EMPOWERMENT IN SCHOOLS OF SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 33, SURIN PROVINCE

ลดาวัลย์ ปัญตะยัง

Ladawan Puntayoung

ณภัค วุฒิวรรณศา

Napak Wootvatansa

อุษา กลมพันธ์

Usa Klompun

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surindra Rajabhat University, Thailand

E-mail: Ladawan.young@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติดังกล่าว 3) ศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศในโรงเรียน และ 4) เสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน โดยทำการศึกษาแบบผสมวิธีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน มีเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 55 คน ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีทัศนคติระดับต่ำในประเด็นที่ว่า 1) ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย ($\bar{X} = 2.29$) 2) ลูกสาวต้องระวังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าลูกชายเพราะลูกชายตั้งท้องไม่ได้ ($\bar{X} = 2.29$) และ 3) ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ)

* Received 27 December 2021; Revised 16 July 2022; Accepted 19 July 2022

มักเป็นคนกล้าแสดงออกและตลก ($\bar{X} = 2.35$) ปัจจัยส่วนบุคคล ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติความเสมอภาคระหว่างเพศ ($p < .05$) ส่วนการ ดำเนินการ พบว่า โรงเรียนมีการจัดสถานที่และการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเสมอภาค ระหว่างเพศ สภาพปัญหา พบว่า มีการกลั่นแกล้งทางวาจาด้วยเหตุแห่งเพศมากที่สุด (ร้อยละ 91.25) และควรมีรูปแบบการให้คำปรึกษา การสร้างพื้นที่ปลอดภัย กฎระเบียบ รวมถึง การเรียนการสอนที่เป็นธรรมระหว่างเพศ โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู บุคลากร ในโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบและกลไก, ความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน, ทัศนคติความเสมอภาค ระหว่างเพศ, การเสริมสร้างพลังทางสังคม

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the attitudes about gender equality among secondary school students in schools 2) compare the differences between factors and attitudes about gender equality. 3) study the operation on gender equality and problems of gender discrimination in schools. And 4) propose a model and mechanism for promoting gender equality in schools. An integrated study was conducted in schools under the Office of Secondary Education Service Area, District 33, Surin Province. This was the mixed research, a quantitative research with a sample group of 400 Mathayomsuksa 6 students. Using multistage random sampling, the tools were questionnaires, data were analyzed using statistics, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. For the qualitative research, a sample was chosen by purposive sampling of 55 people. The tool was a semi-structured interview. The results showed that the issues that students had low attitudes were 1) women were more sensitive than men ($\bar{X} = 2.29$) 2) daughters had to be more careful about sex than sons because sons were unable to get pregnant ($\bar{X} = 2.29$) and 3) LGBTQ people are often assertive and funny ($\bar{X} = 2.35$). Individual, family and school environment factors were significantly associated with attitudes towards gender equality ($p < .05$). As for the implementation, it was found that the school had arrangements for teaching and learning to promote gender equality. The problem condition found that there was verbal bullying about gender the most (91.25%). Finally, there should be a form of consulting, safe space, fair rules and teaching

with gender equity using the engagement mechanism of students, teachers, school staff and Officers of Secondary Education Service Area.

Keywords: Model and Mechanism, Gender Equality in Schools, Gender Equality Attitude, Social Empowerment

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าร่วมกับประชาคมโลกในการพัฒนาตามเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs) ที่จะบรรลุเป้าหมายภายในปี 2030 ในข้อ 5 ว่าด้วยเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ (Gender equality) จึงทำให้ประเด็นการเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ ปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ในประเด็นที่ 4.3 การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดยวิธีการหนึ่งที่สำคัญคือ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและบทบาทสตรีในการสร้างสรรค์สังคม ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อเรื่องเพศสภาพและความเสมอภาคระหว่างเพศ

ในปัจจุบัน มีการยอมรับเพศต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ความหมายเกี่ยวกับเพศจึงแตกต่างออกไปจากเดิม ไม่เพียงแต่มิติทางเพศสรีระที่มีมาแต่กำเนิดเท่านั้น ยังมีมิติอื่น ๆ อีกคือ เพศสถานะ และเพศวิถี ดังนั้นความไม่เสมอภาคระหว่างเพศไม่เพียงเกิดขึ้นกับหญิงและชาย แต่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย สิ่งเหล่านี้เกิดจากทัศนคติที่ปลูกฝังกันมาตั้งแต่ในอดีตภายใต้สังคมปิตาธิปไตย สร้างกรอบความคิดของผู้คนในสังคมไทยเป็นภาพเหมารวมในเรื่องเพศที่ตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Gender stereotypes) เป็นที่มาของปัญหาอคติทางเพศ (Gender bias) เช่น ความคิดที่ว่าผู้หญิง ผู้ชาย ต้องมีบทบาทหน้าที่อย่างไร อะไรคือสิ่งที่เหมาะสมกับแต่ละเพศ ทำให้มีการกีดกัน ลดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ และนำไปสู่การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมทางเพศ (Gender discrimination) ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2557)

การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมทางเพศมีโอกาสดังเกิดขึ้นได้ในทุก ๆ ที่ โรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญเพราะโรงเรียนเป็นที่ขัดเกลาหล่อหลอมคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ แม้ว่านักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศจะมีพัฒนาการเช่นเดียวกับวัยรุ่นทั่วไป แต่กลับประสบปัญหาการกีดกันทางสังคม การรังแก การคุกคามทางเพศและการทำร้ายร่างกายมากกว่าวัยรุ่นกลุ่มอื่น ๆ (Robinson, J. P. & Espelage, D. L., 2011) จากการสำรวจกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมด 2,000 ราย พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.7) ตกเป็นเหยื่อของการรังแกในกลุ่มนักเรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย 1 ใน 4 ถูกข่มเหงทางเพศและเด็กร้อยละ 7 พยายามฆ่าตัวตาย

มีจำนวนน้อยที่กล้าบอกเล่าเรื่องราวให้กับผู้อื่นทราบ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าการรังแกข่มเหงนั้นสามารถแบ่งได้หลายระดับตั้งแต่การข่มเหงทางวาจา เช่น การล้อเลียน จนถึงการทำร้ายร่างกาย เช่น การข่มขืน (มหาวิทยาลัยมหิดล, องค์การแพลนอินเตอร์เนชันแนลประเทศไทย และองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2557) สอดคล้องกับการสำรวจทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาที่นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ ร้อยละ 85 เคยถูกคุกคามทางวาจา และร้อยละ 40 ถูกทำร้ายร่างกายที่โรงเรียน ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความหลากหลายทางเพศสภาพของพวกเขา (Kosciw, J. G. et al., 2010) แต่ที่ผ่านมาระบบโรงเรียนมุ่งปรับปรุงพัฒนาเฉพาะหลักสูตรการเรียนการสอนและการอบรมเกี่ยวข้องกับเพศศึกษา ทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพด้านการสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ หรือแม้กระทั่งกฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนบางอย่างเป็นการตอกย้ำและสร้างความผิดแปลกให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) และนำไปสู่การรังแกนักเรียนกลุ่มนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายป้องกันการรังแกอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งไม่มีโรงเรียนใดที่มีนโยบายป้องกันการรังแกด้วยเหตุแห่งการเป็นเพศที่หลากหลาย (มหาวิทยาลัยมหิดล, องค์การแพลนอินเตอร์เนชันแนลประเทศไทย และองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2557)

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ มีการดำเนินโครงการเพศศึกษา โดยองค์การแพธ (PATH) ภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” จากการสนับสนุนของกองทุนโลก ในหลายโรงเรียน มาตั้งแต่ราวปี พ.ศ.2552 เพื่อมุ่งเน้นการลดปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการตั้งครกก่อนวัยอันควร แต่ในปัจจุบันโครงการสิ้นสุดลงแล้ว และมีบางโรงเรียนที่มีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาต่อเนื่อง แต่ยังพบปัญหาเรื่องการไม่ยอมรับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ มีการล้อเลียนกัน บางโรงเรียนมีนักเรียนไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าสอบแข่งขันเพราะเด็กเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (อาทิตยา วรธนาดา, 2563) ซึ่งในอุดมคตินั้นโรงเรียนจะเป็นที่ปลูกฝังความคิดในเพศสภาพที่เสมอภาคให้กับนักเรียนได้ รวมถึงสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศความเสมอภาคระหว่างเพศให้เกิดขึ้นอย่างธรรมชาติได้ในโรงเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แก่นักเรียนในประเด็นเพศสภาพเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ ปรับทัศนคติของนักเรียนและเพิ่มทักษะการอยู่ร่วมกัน (เพ็ญประภา ภัทธานุกรม, 2558) แต่ในความเป็นจริงโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศได้ในทุกมิติ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเพียงการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและมีกิจกรรมด้านเพศศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและมองข้ามประเด็นเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสมอภาคทางเพศ

ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน ภายใต้แนวคิดแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยม ซึ่งนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ในการทำความเข้าใจโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ที่หล่อหลอมบทบาททางเพศอันนำมาซึ่งทัศนคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เสมอภาค และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ โดยนำมาใช้

ในการวิเคราะห์ความหมายและตีความในสภาพการดำเนินงานและปัญหาด้านการสร้างควมเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนผ่านการวิเคราะห์แนวปฏิบัติต่าง ๆ ระหว่างครู บุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน รวมถึงได้นำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินการสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนและเสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการหล่อหลอมอุดมคติเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ อันจะทำให้เยาวชนเกิดทัศนคติที่ดีในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ นำไปสู่การลดปัญหาการรังแกกันและปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงมีส่วนช่วยลดความรุนแรงในครอบครัวของเยาวชนในอนาคต ทำให้มีพลเมืองที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้นอันเป็นการหนุนเสริมพลังทางสังคมนำไปสู่ความผาสุกของผู้คนในประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับของทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศและปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์
4. เพื่อเสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) โดยผสมผสานทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้มีประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 51,363 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณตามสูตรของยามานะ การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling) ขั้นที่ 1 กำหนดสัดส่วนโควตาตามขนาดประชากรของกลุ่มโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ขั้นที่ 2 การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เลือกสุ่มตัวอย่างจำนวนโรงเรียนตามสัดส่วนจำนวนโรงเรียนตามขนาดต่าง ๆ ได้โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 6

โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน รวม 10 โรงเรียน ชั้นที่ 3 สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนแบบโควตา (Quota sampling) ตามสัดส่วนจำนวนโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และชั้นที่ 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) เป็นระยะที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ เข้าสู่การมีวุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์แล้ว มีพัฒนาการทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและสติปัญญาเจริญอย่างเต็มที่ มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในโรงเรียนนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ปี และยินดีเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 400 คน

นอกจากนี้ในการศึกษาเชิงคุณภาพมีผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 55 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในโรงเรียนที่ทำการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ จำนวนโรงเรียนละ 5 คน รวม 50 คน จำแนกเป็นตัวแทนสถานักเรียน โรงเรียนละ 2 คน ตัวแทนครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา โรงเรียนละ 1 คน ผู้อำนวยการและ/หรือตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิอีก 5 คน ที่มาจากผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยปรับปรุงจากแนวคิดของ สมพร รุ่งเรืองกลกิจและคณะ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ, 2557); (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554); (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562) ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ จำนวน 30 ข้อ ใน 5 ด้าน ได้แก่บรรทัดฐานความเป็นเพศในสังคมไทย จำนวน 10 ข้อ ความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว จำนวน 5 ข้อ ความเสมอภาคระหว่างเพศในอาชีพ จำนวน 5 ข้อ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ จำนวน 5 ข้อ และเพศวิถีในสังคมไทย จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศในโรงเรียน และกิจกรรมส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

ตอนที่ 4 ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้มีเนื้อหาชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำผลคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อ โดยได้ค่าเฉลี่ย 0.99 และมีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ สรุปว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องและใช้ได้ทุกข้อ และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ย 0.85 สูงกว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ที่ 0.70 ทุกข้อ

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการกำหนดขอบเขตคำถาม ประกอบด้วยกรอบประเด็นคำถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินการสร้างความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียนและปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศในโรงเรียน การกลั่นแกล้งอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเพศด้านต่าง ๆ

ตอนที่ 2 รูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ที่ปรึกษาโครงการวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมเพศศึกษาจำนวน 3 ท่าน โดยมีประสบการณ์ด้านส่งเสริมและการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจด้านเพศสภาวะหรือเพศวิถีศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 10 โรงเรียน โดยประสานงานผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนและแจกแบบสอบถามกระจายไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกห้องตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนโดยประสานงานผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนและสัมภาษณ์ทีละกลุ่ม จำแนกเป็นตัวแทนสถานักเรียน ตัวแทนครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา ผู้อำนวยการและ/หรือตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประสานงานสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมความเสมอภาค

ระหว่างเพศมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และลักษณะการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งขอความยินยอมการเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยอธิบายนิยามศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและที่ปรากฏในแบบสอบถาม เพื่อให้เข้าใจในนิยามศัพท์ต่าง ๆ ตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t -test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจำแนกประเภทข้อมูล จัดหมวดหมู่ตามประเด็น และตรวจสอบความถูกต้องด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง (ร้อยละ 61.25) นับถือศาสนาพุทธ (96.50) มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 3.00 - 3.50 (ร้อยละ 43.00) รายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 37.00) มีผู้ปกครองที่เป็นบิดา - มารดา (ร้อยละ 87.75) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 32.25) และผู้ปกครองมีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 75.75) ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ (ร้อยละ 48.00) มีความสัมพันธ์กับครูในระดับมาก อาศัยการตัดสินใจร่วมกับกลุ่มเพื่อนในบางครั้ง (ร้อยละ 70.50) ชอบดูละครมากที่สุด (ร้อยละ 41.25) โดยดูโทรทัศน์ 1 - 3 ชั่วโมงต่อวัน (ร้อยละ 81.00) มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์บ่อยที่สุด คือ ยูทูบ (YouTube) (ร้อยละ 39.75) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลามีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวันราว 4 - 6 ชั่วโมง (ร้อยละ 43.00) ระดับทัศนคติในระดับต่ำสุด 3 ลำดับแรก ปรากฏผลการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับทัศนคติของนักเรียนเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ

อันดับ	ทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย	2.29	1.093	ต่ำ
2	ลูกสาวต้องระวังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าลูกชาย เพราะลูกชายต้องไม่ได้	2.29	1.319	ต่ำ
3	ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มักเป็นคนกล้าแสดงออกและตลก	2.35	1.014	ต่ำ

ผลการศึกษาระดับทัศนคติของนักเรียนเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ พบว่านักเรียนมีทัศนคติในระดับต่ำในประเด็นที่ว่า 1) ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย

($\bar{X} = 2.29$) 2) ลูกสาวต้องระวังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าลูกชายเพราะลูกชายตั้งท้องไม่ได้ ($\bar{X} = 2.29$) และ 3) ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มักเป็นคนกล้าแสดงออกและตลก ($\bar{X} = 2.35$)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียน

ลำดับ	ด้าน	บรรทัดฐาน ความเป็น เพศใน สังคมไทย	ความเสมอ ภาคระหว่าง เพศใน ครอบครัว	ความเสมอ ภาคระหว่าง เพศในอาชีพ	ความสัมพันธ์ เชิงอำนาจ ระหว่างเพศ	เพศวิถีใน สังคมไทย
1	ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน					
	เพศ	0.002*	0.003*	0.004*	0.000*	0.092
	ศาสนา	0.000*	0.021*	0.007*	0.022*	0.006*
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
2	ปัจจัยด้านครอบครัว					
	รายได้ของครอบครัว	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
	ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับ ผู้ปกครอง	0.357	0.051	0.090	0.429	0.078
	อาชีพของผู้ปกครอง	0.000*	0.000*	0.000*	0.065	0.000*
	สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง	0.139	0.177	0.537	0.362	0.406
3	ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
	ขนาดของโรงเรียน	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
	ระดับความสัมพันธ์ของนักเรียนกับ ครู	0.842	0.584	0.929	0.652	0.514
	การตัดสินใจตามกลุ่มเพื่อน	0.000*	0.016*	0.000*	0.000*	0.000*
4	ปัจจัยด้านใช้สื่อ					
	รายการโทรทัศน์ที่ชอบมากที่สุด	0.001*	0.000*	0.000*	0.002*	0.000*
	ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์	0.367	0.315	0.078	0.316	0.143
	ประเภทของสื่อออนไลน์ที่ใช้มากที่สุด	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
	ระยะเวลาในการใช้สื่อออนไลน์	0.076	0.138	0.213	0.192	0.593

* $p < 0.05$

จากตาราง พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว ขนาดของโรงเรียน การตัดสินใจตามกลุ่มเพื่อน รายการโทรทัศน์ที่ชอบ และประเภทของสื่อออนไลน์ที่ใช้มากที่สุดที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้าน ความสัมพันธ์ของนักเรียน สถานภาพการสมรสของผู้ปกครอง ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ และระยะเวลาในการใช้สื่อออนไลน์ ที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศแตกต่างกัน ยกเว้นด้านที่ 4 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศจะมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินการที่ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศมากที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ร้อยละ 67.75 รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาที่เอื้อต่อเพศที่หลากหลายร้อยละ 57.25 ส่วนการให้คำแนะนำปรึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกฎระเบียบและการลงโทษที่เป็นธรรมระหว่างเพศ นักเรียนคิดว่าการดำเนินการร้อยละ 51.75 ส่วนสภาพปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นการรังแกกันทางวาจาในรูปแบบการแซวและหยอกล้อกันเกี่ยวกับเรื่องเพศและรูปลักษณ์ภายนอก โดยอาจมองว่าเป็นการล้อเล่นกันโดย “ใช้คำพูด การแตะโลม อะไรแบบนี้ ก็มีบ้าง โดนล้อ โดนแกล้งเยอะ เหมือนกับแกล้งกันเล่น ๆ เป็นความสนุกสนานของผู้ชาย” (ครู ก., 2563) เช่นเดียวกันกับการกลั่นแกล้งกันทางด้านร่างกาย “มีการกลั่นแกล้งกันแต่เนื้อต้องตัว ถ้าเป็นกะเทยก็จะเจอผู้ชายจับกัน” (นักเรียน ค 2., 2563) ส่วนการกลั่นแกล้งกันทางสังคมด้วยเหตุแห่งเพศ พบว่าเป็นลักษณะการต่อต้านไม่ยอมรับ “จะมีบางกลุ่ม...บางคนเขาไม่ชอบกะเทย เขาก็ไม่ยุ่ง จะมีบ่น ๆ บ้างว่า เปื้อนกะเทย” (ครู ก., 2563)

ข้อเสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน คือ การให้คำแนะนำปรึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นฐานความหลากหลายทางเพศ โดยบูรณาการเข้ากับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งครูควรสร้างความไว้วางใจ ยอมรับ มีการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์เรื่องเพศสำหรับทุกคน การมีห้องน้ำสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ และมีการสร้างระบบและกฎเกณฑ์ความปลอดภัย โดยสถานักเรียนเป็นกลไกขับเคลื่อนร่วมกับคณะครู มีการออกกฎระเบียบที่เป็นธรรมระหว่างเพศด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมเท่าเทียม และมีการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา รวมถึงการปรับทัศนคติครูให้มีมุมมองเข้าใจความหลากหลายทางเพศ ผ่านกลไกการบริหารบุคลากรสร้างครูที่เป็นมิตร การมีส่วนร่วมของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา สถานักเรียน และนักเรียนผู้มีความหลากหลายทางเพศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีกลไกหนุนเสริมโรงเรียน ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการทำงานระดับพื้นที่ การพัฒนาและบังคับใช้นโยบาย การสร้าง

กลไกในเชิงบังคับให้มีรายวิชาเพศวิถีศึกษาโดยตั้งเป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพโรงเรียน หากโรงเรียนสามารถดำเนินการสร้างความเสมอภาคทางเพศได้จะมีส่วนผลักดันให้สังคม กลายเป็นสังคมที่มีพลังจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) สังคมแห่งการเรียนรู้ 2) เป็นสังคมที่มีการจัดการตนเอง 3) เป็นสังคม ที่มีจิตวิญญาณ และ 4) เป็นสังคมที่มีสันติภาพ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ทัศนคตินักเรียนมีในระดับต่ำ ได้แก่ ทัศนคติที่ว่า “ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย” ($\bar{X} = 2.29$) ซึ่งเป็นการมองแบบเหมารวมว่าเพศหญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าเพศชายอาจนำมาซึ่งการกำหนดงานและหน้าที่สำหรับเพศหญิงให้ทำในขอบเขตของงานที่มีความละเอียดอ่อนเท่านั้นและนำมาซึ่งความคาดหวังว่าผู้หญิงจะมีความเข้าใจผู้อื่นมากกว่าผู้ชาย แต่ในความเป็นจริงผู้หญิงมีพฤติกรรมความหลากหลายอาจไม่ละเอียดอ่อนทุกคนและผู้ชายหรือเพศอื่น ๆ ก็มีความละเอียดอ่อนได้เช่นกัน เป็นไปตามผลการศึกษาของ ปนิษฐา จึงจะดี ที่พบว่าการศึกษาตามแนวทางของสตรีศึกษาเรียกว่า “ทวิลักษณ์” ซึ่งมีลักษณะเป็นคู่ตรงข้าม เป็นการอธิบายความแตกต่างแบบคู่ขนานระหว่างเพศ ซึ่งได้ยกตัวอย่างความเป็นหญิง ความเป็นชายที่สังคมกำหนดไว้ว่าความแตกต่างระหว่างด้านร่างกาย ผู้ชายแข็งแรง ผู้หญิงอ่อนแอ ส่วนด้านจิตใจ ผู้ชายเข้มแข็ง ผู้หญิงอ่อนโยน (ปนิษฐา จึงจะดี, 2549) ส่วนทัศนคติกล่าวที่ว่า “ลูกสาวต้องระวังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าลูกชาย เพราะลูกชายตั้งท้องไม่ได้” ($\bar{X} = 2.29$) เป็นไปตามผลการศึกษาของศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ ที่พบว่าวิธีคิดตามกระบวนทัศน์เดิม “เรื่องเพศเป็นเรื่องต้องห้าม โดยเฉพาะสำหรับเด็กและผู้หญิง วัยรุ่นตั้งคร่ำครวญเป็นผู้หญิงใจง่าย ใจแตกสร้างความเสี่ยงแก่ครอบครัว” (ศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ, 2555) และการศึกษาของฟอร์ด และกิตติศักดิ์สถิตย์ ที่พบว่า ทัศนคติของคนทั่วไปที่มีต่อผลของการมีเพศสัมพันธ์ พบว่า “การมีเพศสัมพันธ์ไม่มีผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ชาย อาจกลัวการติดเชื้อบ้าง การตั้งคร่ำครวญไม่ใช่ปัญหาของผู้ชายการมีเพศสัมพันธ์มีผลต่อชื่อเสียงของผู้หญิง การตั้งคร่ำครวญจึงเป็นเครื่องบ่งชี้” (Ford, N. & Kittisuksathit, S., 1996)

ผลจากการศึกษาแต่ละด้านสะท้อนว่าทัศนคติด้านความเสมอภาคทางเพศยังอยู่ภายใต้กรอบความคิดชายเป็นใหญ่ที่ผ่านการถ่ายทอดและผลิตซ้ำจากครูในโรงเรียน ตามที่สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะที่พบว่าทัศนคติด้านความเสมอภาคทางเพศยังอยู่ภายใต้กรอบ

ความคิดชายเป็นใหญ่ผ่านการถ่ายทอดและผลิตซ้ำอุดมการณ์ผ่านโครงสร้างต่าง ๆ ของสังคม (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ, 2560) อีกทั้งการศึกษาของวิจิตร ว่องวาริทิพย์ พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีทัศนคติดังกล่าว อาจมาจากสังคมวัฒนธรรมและแบบเรียนชุดเก่าในอดีตที่มีเนื้อหาเต็มไปด้วยอคติทางเพศและอคติในเรื่องความหลากหลายทางเพศ เป็นการสร้างแบบพิมพ์ความเป็นหญิง - ชายเพียงแบบเดียว หรือในบางกรณียังไปผลิตซ้ำภาพเหมารวมต่อแต่ละเพศด้วย (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2559)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับของทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องจากบริบทแวดล้อมตัวเด็กที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ ได้แก่ เพศ ศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง ขนาดของโรงเรียน การตัดสินใจตามกลุ่มเพื่อน รายการโทรทัศน์ที่ชอบและประเภทของสื่อออนไลน์ที่ใช้มากที่สุด เป็นไปตามที่สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ ที่ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อเพศภาวะระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันโดยนักศึกษาชายมีทัศนคติสนับสนุนชายเป็นใหญ่มากกว่านักศึกษาหญิงในทุกข้อ (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ, 2560) ซึ่งต่างจากข้อค้นพบของ พิมพ์ชนก มีภา ที่ศึกษาทัศนคติของนักเรียนแพทย์เพศหญิงกลับพบว่า ศาสนาไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศ (พิมพ์ชนก มีภา, 2559)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศและปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พบได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนและครูในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียน การแซว การเหยียด อันเนื่องมาจากความเป็นเพศ ลักษณะ หน้าตา สีผิวและรูปร่างและบางครั้งครูก็ใช้คำเรียกนักเรียนผู้มีความหลากหลายทางเพศว่า “เพศที่ 3” หรือ “เบี่ยงเบนทางเพศ” ผู้วิจัยเห็นว่าบางครั้งเพื่อนนักเรียนและครูไม่ได้มีเจตนาที่จะทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความรู้สึกไม่ดี แต่พูดจากความเคยชินมากกว่าจึงมองว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ปัญหา ดังเช่นมีการศึกษาที่พบว่า คำหนึ่งที่ถูกใช้บ่อยในการสนทนากลุ่มของครูคือ “เบี่ยงเบนทางเพศ” คำที่เป็นการเหยียดเพศแต่ถูกใช้เป็นเรื่องล้อเล่นและผ่านเจตนาที่ดีทำให้ครูและนักเรียนบางส่วนมองไม่เห็นว่คำเหล่านี้มีปัญห (มหาวิทยาลัยมหิดล, องค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย และองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2557)

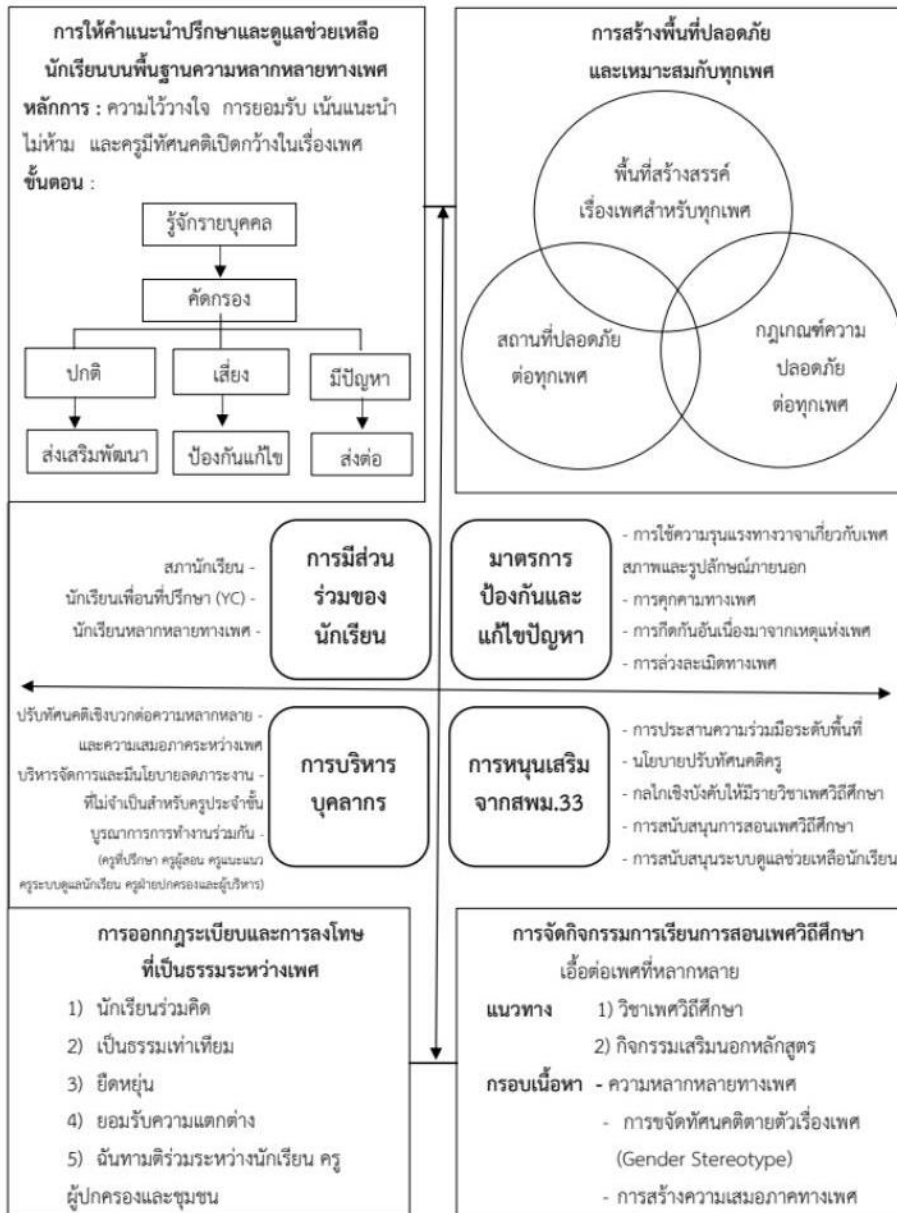
และวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การเสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ เป็นไปตามศึกษาของเพ็ญประภา ภัทรานุกรม ที่พบว่าโรงเรียนจะเป็นที่ปลูกฝังความคิดในเพศ

ภาวะที่เท่าเทียมให้กับนักเรียนได้ รวมถึงสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศความเสมอภาคหญิงชายให้เกิดขึ้นอย่างธรรมชาติในโรงเรียน (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2558) อีกทั้งยังมีการศึกษาข้อเสนอเกี่ยวกับการสร้างความปลอดภัยด้านกายภาพ โดยจัดสถานที่ที่เอื้อต่อทุกเพศ เช่น ควรมีห้องน้ำให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของมหาวิทยาลัยมหิดล องค์การแพลนอินเตอร์เนชันแนลประเทศไทย และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ที่มีข้อเสนอเพื่อลดการรังแกต่อกลุ่มนักเรียนที่เป็นหรือถูกมองว่าเป็นคนข้ามเพศหรือคนรักเพศเดียวกันในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาว่าควรมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัย เช่น ห้องน้ำเฉพาะสำหรับกลุ่มนักเรียน LGBT (มหาวิทยาลัยมหิดล, องค์การแพลนอินเตอร์เนชันแนลประเทศไทย และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นข้อเสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์ มีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ ทัศนคติที่ยังเป็นอุปสรรคในการสร้างความเสมอภาคระหว่าง

เพศ ซึ่งนักเรียนมีทัศนคติในระดับต่ำในประเด็นที่ว่า ผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชาย ลูกสาวต้องระวังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าลูกชายเพราะลูกชายตั้งท้อง และผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มักเป็นคนกล้าแสดงออกและตลก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ พบว่านักเรียนที่มีปัจจัยที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ ศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง ขนาดของโรงเรียน การตัดสินใจตามกลุ่มเพื่อน รายการโทรทัศน์ที่ชอบมากที่สุดและประเภทของสื่อออนไลน์ที่ใช้มากที่สุดจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนสภาพการดำเนินงานสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยไม่แบ่งแยกเพศ แต่ยังพบสภาพปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ โดยนักเรียนเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางวาจาามากที่สุด นอกจากนี้พบว่า มีข้อเสนอรูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน คือ การให้คำแนะนำปรึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียนบนพื้นฐานความหลากหลายทางเพศโดยบูรณาการเข้ากับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งในด้านความสัมพันธ์ ด้านกายภาพระบบและกฎเกณฑ์ความปลอดภัย โดยสถานักเรียนเป็นกลไกขับเคลื่อนร่วมกับคณะครู และควรมีการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับทัศนคติครูให้มีมุมมองเข้าใจความหลากหลายทางเพศ ผ่านกลไกการบริหารบุคลากรและการหนุนเสริมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยการประสานความร่วมมือ การพัฒนานโยบาย การบังคับใช้นโยบาย และการสร้างตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพโรงเรียน สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับระบบและกลไกในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการทำความรู้จักนักเรียนรายบุคคล การส่งเสริมและพัฒนาักเรียนตามเพศสภาพอย่างเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายซึ่งโรงเรียนควรมีการพัฒนาและกลไกการสร้างเสมอภาคระหว่างเพศ จากการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครูและบุคลากร มีการปรับทัศนคติด้านความเสมอภาคทางเพศโดยเฉพาะในด้านที่มีระดับคะแนนในระดับต่ำและสร้างพื้นที่ปลอดภัยในเรื่องเพศสำหรับนักเรียน พัฒนากฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมเท่าเทียม และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายการสร้างเสมอภาคระหว่างเพศ และทำข้อตกลงความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้ความรู้ในประเด็นความหลากหลายทางเพศและการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ รวมถึงการส่งต่อกรณีมีนักเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับเพศสภาพ นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศควรจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาด้านศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์เพื่อผลิตครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ ส่วนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้ง

ต่อไป คือ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติความเสมอภาคระหว่างเพศของผู้ปกครอง ครูและผู้บริหาร และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ เช่น ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอาศัยในชุมชนเขตเมือง / ชนบท กลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาในลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการและพัฒนาเพื่อประเมินการนำรูปแบบและกลไกไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับโรงเรียนและกำหนดเป็นนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 จังหวัดสุรินทร์” ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- ครู ก. (28 มกราคม 2563). สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์. (นางสาวลดาวัลย์ ปัญะยัง, ผู้สัมภาษณ์)
- นักเรียน ค 2. (23 มกราคม 2563). สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์. (นางสาวลดาวัลย์ ปัญะยัง, ผู้สัมภาษณ์)
- ปนิษฐา จิงจะดี. (2549). ชีวิตกรรมกรหญิงที่ไร้สวัสดิการสังคม: ศึกษากรณีกระเป๋ารถเมล์หญิงมินิบัส. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสตรีศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมพ์ชนก มีภา. (2559). ความเสมอภาคทางเพศในทัศนคตินักเรียนแพทย์เพศหญิง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญประภา ภัทธานุกรม. (2558). การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม: ทางออกของความรุนแรงทางเพศ. วารสารร่วมพฤษ มหวิทยาลัยเกริก, 33(1), 1-23.
- มหาวิทยาลัยมหิดล, องค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2557). การรังแกต่อกลุ่มนักเรียนที่เป็นหรือถูกมองว่าเป็นคนข้ามเพศ หรือคนรักเพศเดียวกัน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจิตร ว่องวาริทิพย์. (2559). ความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ.

- ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ. (2555). สถานการณ์การตั้งครรภ์วัยรุ่น: การรับรู้ของวัยรุ่นใน 7 จังหวัดของประเทศไทย. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 21(5), 865-877.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2562). สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=671>
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ. (2557). การพัฒนาเครื่องมือประเมินทัศนคติต่อเพศภาวะ. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 37(4), 1-12.
- _____. (2560). ทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งต่อเพศภาวะในสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 43(2), 84-114.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). ความเสมอภาค คือ ความสุข. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2562 จาก http://km.moi.go.th/km/18_gender/gender46.pdf
- _____. (2557). การส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในหน่วยงานภาครัฐของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.dcy.go.th/woman_man/data/278.pdf
- อาทิตยา วรรณธาดา. (9 กรกฎาคม 2563). สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จังหวัดสุรินทร์. (นางสาวลดาวัลย์ ปัญตะยัง, ผู้สัมภาษณ์)
- Ford, N. & Kittisuksathit, S. (1996). Youth sexuality: the sexual awareness, lifestyles and related - health service needs of young, single, factory workers in Thailand. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Kosciw, J. G. et al. (2010). The 2009 National School Climate Survey: The Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Youth in Our Nation's Schools. Washington DC: Gay Lesbian and Straight Education Network.
- Robinson, J. P. & Espelage, D. L. (2011). Inequities in educational and psychological outcomes between LGBTQ and straight students in middle and high school. Educational Researcher, 40(7), 315-330.